

Ανθολόγηση ποιημάτων
Γιώργου Μαρκόπουλου

Τα ποιήματα ανθολογεί ο
Γιώργος Μαρκόπουλος

Ερωτικό

Κουβαλώ την ισοπεδωτική οργή της πλημμύρας.

Δεινόσαυρος ή τερατόμορφο κουνέλι
με την κουφαμάρα του προϊστορικού ζώου
στάθηκα στην καρδιά σου στα χαλάσματα μετά την καταιγίδα
και κοιτάξα.

Τραγούδι

Πώς να σου πω ένα τραγούδι, Ρήγα Φεραίε,
μέσα από ένα τρόλεϋ
και μέσ' από χιλιάδες μάτια που με καρφώνουνε καχύποπτα.
Ρήγα Φεραίε, σκληρό μεθύσι της σάρκας μου
και της ψυχής μου πυρκαγιά.
Μείναμε μόνοι το βράδυ στους δρόμους της Αθήνας
καπνίζοντας αμίλητοι απανωτά αμερικάνικα τσιγάρα.
Σε αποχωρίστηκα το πρωί όπως δυο άγνωστοι επισκέπτες
χωρίζουν ανικανοποίητοι
στην πόρτα του μπορδέλου, χωρίζουν.
Ρήγα Φεραίε, πώς τάχατες να σε φωνάξω
στην έρημή μου χώρα.
Μοιάζω με τσανάκι φυλακών
που τα πάει καλά στο γλείψιμο με τους φρουρούς του.
Μοιάζω με σκοτεινό ρουφιάνο
που έχουν τα μάτια τους τέσσερα
μαζί μου οι αφέντες και το βλέπω.
Ρήγα Φεραίε, μοίρα της μοίρας μου
και εσύ, γριά τσιγγάνα, που γύρευες να μ' αφανίσεις
στης νύχτας μου το φλογισμένο πάθος.
Βλέπω το σκοτεινό μαχαίρι,
τη μάνα πίσω απ' τον σφαγμένο γιο της
κι ένα χαμένο φεγγαράκι πάνω σε βράχους και τριβόλια.

Βλέπω το κρίμα του φονιά να ταλαντεύεται
μετανιωμένος που τον πλήρωσαν φτηνά για τέτοια πράξη
και του νεκρού το αίμα να ξεπλένεται τη νύχτα την ασέληνη
στού ποταμιού την άκρη βλέπω.

Ρήγα, κοίτα μην τύχει και ξυπνήσεις σήμερα
γιατί θ' αυτοκτονήσεις τζάμπα μες στων εφημερίδων τα φιλά.

Επί πιστώσει

Γούλας ο Κοράτος ο επιλεγόμενος Θορής
από τα Σάλωνα της Στερεάς
μέρα Λαμπρής εξωγραφήθη
από πλανόδιο ζωγράφο ομπρελά και κρεβατά
για λίγο ρύζι λάδι και σαπούνι.

Γούλας ο Κοράτος ο επιλεγόμενος Θορής
εξωγραφήθη και επωλήθη απ' τη γριά του
σε υπαίθριο παλιατζή
για ένα βουρτσάκι νάυλον, για μια παλιά παλάντζα
κι έναν καθρέφτη από το Κόνγκο.

Η θλίψη σου, ρε μάτια μου,
σαν την Καισαριανή τα βράδια του φθινόπωρου.

Πάψε πια να με καρφώνεις με ρεμπέτικα
πίσω απ' τις μάντρες της, στους δρόμους.
Οι ναυτικοί ναυάγησαν, οι ναυτικοί στα πετρελαιοφόρα,
στη μοιρασιά μαλώνοντας χαθήκανε για πάντα.

Στερνή φορά που μου 'γραφες, θυμάσαι!
Πήρα το γράμμα σου σε μπαρ
«έχεις γράμμα», είπε ο θερμαστής

έβρεχε παρέες που βρίζαν και φωνάζαν
και κάποιο ράδιο που έκλαιγε στην άκρη.
«Ο μικρός έφυγε ένα βράδυ, έγραφες,
λες και πήγε στη γωνία για τσιγάρα ή καραμέλες».

Νύχτες μεγάλες με το φόβο του άπειρου διπλοσφαγμένες
νύχτες με υπόκωφους θορύβους τυραννικές και απέραντες
χίλιες στιγμές και αιωνιότητα, χίλιες στιγμές και θάνατος.
Κι ήτανε δύσκολη εποχή, κανέναν δεν την άκουγε,
κάτι «παιδιά» μονάχα ρίχναν τα βράδια στις ταβέρνες
να προφθάσουν το κακό και τον εμφύλιο, λέει,
μα όσοι γνωρίζαν από τέτοια
βλέπαν την ενοχή που ενέδρευε,
ώσπου κάποια βραδιά σε είδαμε ξανά
σε ένα βουβό παλάτι μόνη
«εί... τι κάνεις;» φωνάξαμε και, Θε μου,
το σώμα μας και το δικό σου σώμα
εκμαγείο γύφινο φθαρμένο απ' τη βροχή και από τα χρόνια
σαν φρουραρχείο, γκρεμισμένο φρουραρχείο,
«θα 'ρθουν κάποια νυχτιά αυτοί που τους ξεχάσαμε,
σου είπαμε,
ανύπαρκτο το πρόσωπό τους
και το κρανίο τους γεμάτο σάυρες και γυμνό
θα κατέβουν βήμα το βήμα μόνοι
θ' ανακαλύψουν μια χαρά για τη ζωή
πάνω απ' τα σπίτια και τους τάφους
θ' ανακαλύψουν μια χαρά για τη ζωή
μια πίκρα από αγάπη για μας και για τους πεθαμένους»,
κι ύστερα πάλι χάθηκαν.

— Ανοίξτε το φως, ανοίξτε τα παράθυρα.

Αλήθεια, τι ντροπή
να πεθαίνουμε στα άσπρα μας σεντόνια
ενώ όλοι οι φίλοι μας σκοτώθηκαν στο πεζοδρόμιο.

Ζιγκουάλα - Αθήνα

Ακόμα φοβάμαι ν' ανοίξω την πόρτα το βράδυ.

Κι αν καμιά φορά ανέμελος πετάγομαι στο δρόμο,
ένα χέρι είναι, όπως και τότε, που πισθάγκωνα με δένει,
ενώ ξοπίσω μου αόρατοι φυλάγαν να μ' αρπάξουν
νομάτοι τρεις χιλιάδες, μαγκουροφόροι, τέως χίτες,
κουκουλοφόροι και ραβδάτορες της τρισενδόξου Μεσσηνίας.

Αθήνα, πόλη επική και χαμένη.

Εδώ αφήσαν τη ζωή τους
«λεβέντες» αγαπητικοί και φουστανελοφόροι,
ενώ σε παρακείμενα νυχτόβια μπαράκια πεντέμισι και κάτι
εραστές της αειπάρθενης Γκόλφως
τσοπαναράιοι με κοστούμι κι αόρατη αγκλίτσα
κατέθεταν το στερνό δάκρυ τους
στη μεγάλη ιστορία του τόπου.

Τη μάνα μου τη λέγαν Αγλαΐτσα,
ίδιο το όνομα της Καραγκιόζαινας,
ενώ τα κολλητήρια, που είχε το μάτι τους θολώσει
για ψωμί και για παπούτσι,
πήραν τους δρόμους σβάρνα. αδέσποτα. για γόπες.

Αθήνα, πόλη επιική και χαμένη.

Εκείνοι που παίρνουν βιαστικοί
το τελευταίο τραίνο της νύχτας σου
έχουν μια θλίψη στα μάτια.
Κάνουν Πρωτοχρονιά στους δρόμους,
αυτοί κι ο εαυτός τους, κι ο νέος χρόνος τους βρίσκει
με τράχα ένα τσιγάρο από τον άγνωστο διαβάτη.

Γι' αυτό και συ, αγάπη μου, μην ησυχάζεις στην ιδέα
πως δεν θα με ξαναβρείς μπροστά σου πια ποτέ.

Πέντε δρόμοι είν' η Αθήνα
και εδώ κλειστήκαμ' όλοι, κάθε καρυδιάς καρύδι,
κι εκείνο κει το πούστιχο τ' απωθημένο
που δεν λέει ποτέ να βγει,
καθώς έγραφε κι ο φίλος Ταβάνης.

Θα συναντηθούμε, αγάπη μου,
εκεί που δεν θα το περιμένεις,
ενώ εσύ θα 'χεις «αρνηθεί» μόλις πριν από λιγάκι
και το τελευταίο παιδικό σου απόγευμα,
κι εγώ μονάχος θα γυρνώ
έχοντας ξεράσει — άδειος — στο Βοτανικό ή στη Βάθη
μαζί με το ούζο στον υπόνομο
και το τελευταίο πελοποννησιακό μου όνειρο,
έχοντας ξεράσει, τελείως, ακόμα και σένα.

Οι κλειστές μπλούζες
είναι για να κρύβουν τις σκοτεινές αραχνιασμένες τρύπες
που άφησαν οι αόρατες σφαίρες μες στα σπλάχνα μας
στα παιδικά μας χρόνια.

Βράδυ βαθύ να μπαίνεις στον Περαία

Στη Μαρία Κανελλοπούλου

Βράδυ βαθύ να μπαίνεις στον Περαία
φαροκασέλες φέρνοντας και αλεύρι.

Γεια σου, Περαία, με τη βρωμιά, το λάδι, τα βαγόνια
και τους ατσαλένιους νταβατζήδες στα σκυλάδικα.
Των μπαρ κατρουλίδικα φανάρια
στου ουρανού σου τη σκεπή τις νύχτες μας φωτίζουν
κατσικόποδα στο λασπωμένο δρόμο
και αντρικά σταφιδιασμένα πισινά
σαν του ατάιστου σκυλιού τον κώλο τριγυρνούν.

Χίπηδες απ' τα Πετράλωνα και πούστηδες στην Τρούμπα.

Γεια σου, Περαία, με το Πέραμα, τη φτώχεια,
τις πουτάνες και τις σταφίδαποθήκες.
Ο Δημητράκης, που είχε φούρια στο μυαλό,
ξεπετάχτηκε σαν βλήμα που κόπηκαν τα ελατήριά του.
Έκανε μια τροχιά σαν φωτοβολίδα και έσβησε ψηλά,
προτού να πέσει πάλι κάτω.
Ο καλύτερός μας φίλος ήρθε ξαφνικά
μετά από δέκα χρόνια... — «Γεια σας, είπε, με θυμάστε;»
— «Καλώς τον Μήτσο», του απαντήσαμε, και έφυγε,
φύσαγε... όξω στους δρόμους βρίζαν και φωνάζαν

μαυραγορίτες, τομάρια, αλάνια και χασίκλης.

Να η ζωή σου, Πειραιά, και να το βιος μου.
Να πόρνες τα παιδιά σου, στολισμένες σαν λατέρνες,
στα πεζοδρόμια — να — τη βίζιτα μετα-λαβαίνουν,
στης Φίλωνος μέσα τα μπορδέλα, βρωμώντας με τη μούχλα,
ανάσκελα, γυμνές, σαν στεγνές αλουμινένιες λεκάνες,
να προσμένουνε το βρόχινο νερό στο σκοτεινό κρεβάτι,
με τους επισκέπτες πάντα θαμπούς και ερημικούς,
άνθρωπους απέραντους σαν τα παλιά τριώροφα,
καημούς που βγαίνουν στα ρηχά με της φυρονεριάς την ώρα.

Να οι αβανταδόροι σου, Πειραιά,
να αβαντάρουν ρολόγια-κελεπούρια μες στους δρόμους.
Να οι πρεζάκηδες τις τουλούμπες και το σάμαλι
αλύτρωτοι να «κατεβάζουν» στον αέρα.
Να οι σωφεραίοι, αξούριστοι, να πίνουν το σαλέπι
«λερωμένο» με καντήλια, σταυρούς και παναγίες.
Να οι άνεργοι ναυτικοί στα οινομαγειρεία.
Να οι Πακιστανοί εργάτες
τη μοναξιά τους τυλιγμένοι στα παγκάκια
και να οι μανάδες του πληρώματος του πνιγμένου καραβιού
στα γραφεία της εταιρίας, κι αυτά να είναι κλειστά.

Να η ζωή σου, Πειραιά, και να το βιος μου.
Ο άγγελος πέθανε μες στο σεντόνι
όταν τα μεταξένια του μαλλιὰ σημάδεψαν τον κόσμο
λίγο πιο πέρα από το μέτωπο,
λίγο πιο πάνω από τα χείλη, στου Τζάνειου την πόρτα.

Αφήστε με λοιπόν να τον δω. Ο Χριστός μικρό παιδί.
Το ματωμένο του πουκάμισο γεμάτο τσιμεντόσκονη
και ο εργοδότης του στο διάδρομο, με λυμένη τη γραβάτα.
Αφήστε με λοιπόν να τον δω. Ο Χριστός μικρό παιδί.
Τον Χριστό τον έφαγαν δίχως ποτέ να μάθει,
σ' όλο τον κόσμο τούτο, από τη νιότη του τι δίνει.

Βράδυ βαθύ να μπαίνεις στον Περαιά
φαροκασέλες φέρνοντας και αλεύρι.

Μόνος.

Και η πόλη να σε ακολουθεί από μακριά, πιστή.

Σαν την ποίηση πιστή, στις τελευταίες στιγμές της ζωής σου.

Ο πατέρας μου ήθελε να φτιάξει ένα σπίτι

Ο πατέρας μου έφαγε μια ζωή για να φτιάξει ένα σπίτι.
Απογεύματα, γιορτές στο κουζινάκι
χωρίς ένα γλυκό ή ένα καφενείο.
Όταν πέθανε, άφησε ένα χορταριασμένο στρατί,
ένα κτίσμα δίχως κουφώματα, δίχως σοφάτια, χρόνια...
Αλλάξαν οι καιροί, που λέει και ο λαός,
πράγματα διάφορα συνέβησαν,
χαθήκαμε με τον αδελφό μου,
μάθαμε πως έφυγε και ο πατέρας...

Γι' αυτό λοιπόν το βράδυ σε κοιτώ τόσο βαθιά στα μάτια.
Είναι μήπως ζήσω εγώ την ταπεινή θαλπωρή
που εκείνος δεν έζησε.

Ένα ποίημα έλεγε ότι γνωρίζει τον Μήτσο

Κατόπιν, αφού την έδεσαν αμφότεροι εις τρεις καρέκλας ηνωμένες, και παραμείνας μόνος ο αρχιβασανιστής ο επιλεγόμενος «Μήτσος ο επιλοχίας», εκτύπησε ανηλεώς τα πέλματά της με ρόπαλο. Της κατεβίβασεν το πατελόνιον, της απέσπα τρίχας εκ του εφηβαίου και ακολούθως της εμάλαξε τα στήθη επί τοσούτον ισχυρώς ώστε η παθούσα να καταθέτη ότι «τραβούσε να τα αποσπάση».

Προσέτι δε, γνωρίζομεν υμίν, ότι ο εν λόγω Μήτσος παρέμεινεν άγνωστος.

Βούλευμα Πλημμελειοδικών
Από τη δίκη των βασανιστών
14.7.75

Ο Μήτσος πήρε τη βαλίτσα του που είχε χαθεί
στο πρακτορείο λεωφορείων Πρεβέζης. Ήσυχα και μοναχικά.
Ύστερα μπήκε στην Αθήνα, Κυριακή απόγευμα,
τόσο απλά και τόσο αθόρυβα, να σπουδάσει ηλεκτρονικός.
Πέρασε δίπλα από κλειστές μάντρες υλικών οικοδομής
στην Ιερά Οδό, από χαλασμένα φορτηγά, τρίκυκλα
και κλειστά μηχανουργεία στο Αιγάλεω.
Ο Μήτσος είδε από μακριά την Πεντέλη, τον Κεραμεικό...
Αυτή είναι η Αθήνα, είπε. Πέρασε από την έρημη Ομόνοια.
Είδε έναν πατριώτη του φαντάρο. Έχανε πως δεν τον πρόσεξε.
«Ρε συ, εσύ δεν είσαι ο Μήτσος!»
Και ο Μήτσος απάντησε «όχι»
σκεπτόμενος πράγματα πολύ συγκεχυμένα,

όπως τα παιδικά ξυπόλητα χρόνια του
με αυτιά γαϊδάρου στο χωριό
καθώς και εκείνη τη Στέλλα από τη Βέροια που την αγάπησε
και εντούτοις παντρεύτηκε ζωέμπορο στη Λιβαδειά.
Αυτή είναι η Αθήνα, ξαναείπε ο Μήτσος.
Έφαγε μακαρονάδα το βράδυ
σε φητοπωλείο της οδού Βερανζέρου — έκανε βόλτα.

Τη νύχτα κοιμήθηκε στο ξενοδοχείο «Ωραία Ήπειρος»
της οδού Μενάνδρου.

Η Μαρία

Με τη Μαρία δεν σμίγαμε όλη την εβδομάδα. Τα Σαββατόβραδα όμως πηγαίναμε στην γκαρσονιέρα ή στο ξενοδοχείο. Εκεί έδινα εγώ τα χρήματα, έπαιρνα ένα δωμάτιο — στα τελευταία με μπάνιο — άφηνα και τα υπόλοιπα στη γυναίκα «για το γούρι», έλεγα, ενώ η Μαρία με χαμηλωμένο το κεφάλι είχε αρχίσει να ανεβαίνει κιόλας τα πρώτα σκαλοπάτια. Της Μαρίας της άρεσε το «εννέα» στον πρώτο όροφο, που είχε και κορνίζα πάνω απ' το κρεβάτι, ψηλά. Στη συνέχεια, αμέσως σχεδόν, έφτανα και εγώ κοντά της, κλειδώνουμε, και την κοιτούσα στιγμές πολλές στα μάτια. Η Μαρία γδυνόταν αρχίζοντας από τα παπούτσια και τις κάλτσες, όπως τα μικρά παιδιά που σου λένε καληνύχτα πριν κοιμηθούν, ενώ στη συνέχεια έβγαζε και τα υπόλοιπα, πλην της κιλότας, που πάντα έβγαζα εγώ.

Κατόπιν η Μαρία άνοιγε τα μάτια. Εγώ είχα το πρόσωπό μου από πάνω της, καθότι είχα καταλάβει πως ήθελε να βλέπει ένα πρόσωπο ευχάριστο, χαρούμενο, την πρώτη εκείνη στιγμή ακριβώς που άνοιγε τα μάτια της. Καθόταν μετά η Μαρία λίγο στη σιωπή, όπως το συνηθίζουν οι γυναίκες την ανάλογη στιγμή, και σκεφτόταν πράγματα περίεργα, όπως, π.χ., τι ζητάει αυτός από μένα, ένας ξένος, τον αγαπώ άραγε, κ.λπ. κ.λπ. κ.λπ., που εγώ καταλάβαινα. Έστερα χαμογελούσε η

Μαρία, άναβε ένα τσιγάρο, ανέβαζε το κεφάλι στο στήθος μου και κάπνιζε διηγούμενη με αστεΐζον δήθεν ύφος περιστατικά από την παιδική της ηλικία, ας πούμε, όπου της έδεσαν μια φορά το πόδι για να κάτσει φρόνιμα ή που την έκλεισαν σε μια αποθήκη με σκοτάδι για να μην κλαίει ή για να μην σπάει τα κουζινικά ή που έμεινε για ένα διάστημα χωρίς τον πατέρα της, και αυτό ήταν σημαντικό. Εγώ «μαγνητοφωνούσα» με προσοχή μέσα μου αυτά που θα μου άνοιγαν την πόρτα της ψυχολογίας της, προσποιούμενος αυτόν που δεν τον πολυνοιάζει, μη και καταλάβει η Μαρία όπου ήμουν ένας «κλέφτης» και τρομάξει και κλειστεί.

Μένουμε ώρες πολλές έτσι, ώσπου κάποια στιγμή κοίταζε το ρολόι της, σηκωνόταν, φτιαχνόταν στον καθρέφτη, ντυνόταν ράθυμα, αργά, σιγοφιθυρίζοντας έναν ακαθόριστο σκοπό λιγνό σαν επαρχιακό δρόμο, και όταν ήταν έτοιμη, φεύγαμε. Στο πεζοδρόμιο έβγαινα πρώτος εγώ, αυτή δίσταζε για λίγο, πλην όμως στη συνέχεια ακολουθούσε. Είχε αρχίσει να βραδιάζει πια για καλά έξω, και τα μάτια της Μαρίας είχαν πάρει κάτι από το μούχρωμα, κάτι από εκείνο το μαύρο που έπαιρναν οι μυρτιές και οι βάγιες στο προαύλιο της εκκλησιάς του χωριού μου όταν νύχτωνε, και που εκ των υστέρων το ανακάλυφα. Τύχαινε να την κοιτάξω χαριεντιζόμενος μέσα τους — στα μάτια της δηλαδή. Είχαν ζωγραφιστεί πράγματα και πράγματα, όπως λουλούδια, χόρτα περίεργα, καθώς δε και δυο πέτρινα λεοντάρια που είχε τύχει να δω σε ένα εγκαταλειμμένο σπίτι, στην είσοδο, μικρός, μια μέρα που πηγαίναμε στο νοσοκομείο να δούμε το θείο Αλέξανδρο, γι' αυτό και κοντοστεκόμουν τότε με τρόπο στο βήμα εγώ, να θαυμάσω τώρα που το είχα κοντά

μου, προφίλ, το σπουδαίο κορμί, το αγέρωχο κεφάλι, τα φουντωτά μαλλιά, όπου ακόμα έχω μνήμες στο μυαλό μου τέτοιες που με τυραννούν. Ύστερα προχωρούσαμε, βγαίναμε στη μεγάλη χωματένια πλατεία...

Και ο νους της Μαρίας ήτανε πάντα στη φυγή.

Γυναίκα μεταιχμιακής ηλικίας

Γυναίκα μεταιχμιακής ηλικίας γυμνή στο κρεβάτι μου.
Τα μάγουλά της βαμμένα
και το κορμί της μαραμένο στο φυσικό του χρόνο.
Την αγκάλιασα όπως το καμένο σπίτι
που ο μαραγκός δεν ήξερε από πού να αρχίσει.
Κάθισα ξύπνιος ύστερα και την κοίταξα.
Το πρόσωπό της μισό
είχε κάτι από όλους αυτούς που την κατοίκησαν.

Γυναίκα μεταιχμιακής ηλικίας.

Έπιπλα που κουβαλούσαν από τη γέννησή τους
την ερημιά του μάστορα.

Στη μάντρα του ασύλου

Καθόμασταν μια Κυριακή
στην αντηλιά της μάντρας του ασύλου,
ώσπου ξάφνου σηκώθηκε ένας και είπε:
«Να μας πεις για εκείνη».

Και εγώ πήρα το λόγο και άρχισα:
«Σπίτι εξοχικό η ψυχή της το χειμώνα,
όπου έβλεπες τα πορτοκάλια στην αυλή
και έλεγες κάποιος θα έρχεται,
κάποιοι κληρονόμοι θα τα κόβουν αυτά τα δέντρα.
Άνοιξα τότε και μπήκα. Πυροβολεία εγκαταλειμμένα στα βουνά
από μίαν άλλη κατοχή συνάντησα,
νεκροταφεία στην πτέρυγα των μωρών
με λαμπαδίτσες του Πάσχα
και μικρά στέφανα από λευκές και ροζ λεμονίτσες.
Και περνούσεν ο καιρός
κοινωνώντας πάντα μόνος τη βαθιά μοναξιά της
όπως τα θηρία το νερό στη δική τους πηγή,
ώσπου μετά από χρόνια βρέθηκα στο γάμο της.
Όλοι γελούσαν σ' εκείνο το θλιμμένο πανηγύρι,
και αυτός ο πατέρας της διαρκώς έπλενε τα χέρια του
πριν παραδώσει τη σφαγμένη θέλησή της
στο μεγάλο χρόνο πανδαμάτορα των επιθυμιών.

Έμεινα από τη γωνία να την κοιτάζω.
Ήταν κρυφά δακρυσμένη, με το στήθος γυμνό
και τα μαλλιά της λυμένα.
Ωραιοτάτη κοιμωμένη για τον τάφο της, φώναξα,
στον άλλο κόσμο θέλω να γίνω ποτάμι και αυτή πηγή,
ο σκοτεινός Αλφειός και η μακρινή Αρέθουσα,
για να σμίγουν τα νερά μας κάπου στα βάθη της θάλασσας.
Λεπτομέρειες δεν συγκρατώ πια. Την άνοιξη μόνο
στα φωτεινά μου διαλείμματα αμυδρά τη θυμούμαι».
Και μελαγχόλησαν όλοι μετά την αφήγησή μου αυτή,
και κανένας δεν μίλησε.
Το σούρουπο μόνο, εκεί που πάλευε ο ήλιος με τη νύχτα,
μου φώναξε ένας:
«Περνάει στον ορίζοντα εκείνη που μας έλεγες».
Γύρισα και κοίταξα πέρα μακριά.
Καραβάνι περνούσαν οι άνθρωποι,
γέροντες και νέοι του περασμένου κόσμου
με παλτά. Σχισμένοι.
Με μια κομμένη ζώνη στη μέση. Εξομοιωμένοι.

Και στο τέλος εσύ. Μόνη.
Με το ραβδί ανιχνεύοντας το δρόμο, όπως οι τυφλοί.

Ωδή στον παίκτη της ΑΕΚ και της Εθνικής Χρήστο Αρδίζογλου

Από το ότι, ορμώμενος, τα χρόνια περνούν γρήγορα
και αυτό το βρίσκω πικρό και άδικο
και από το ότι ο ποιητής παλαιότερα Δικταίος Άρης
εκράτησεν ως αφιλοκερδής τεχνίτης
στην πενιχρή αθανασία του
τον άλλοτε σπουδαίο παίκτη της ποδόσφαιρας
Ηλία, υιόν του Υφαντή — του Ολυμπιακού Πειραιώς —
τονίζοντας τα κάλλη του και την ευμορφιά του
παράλληλα με το μακαρισμό ευτυχισμένος (να 'ν') ο Πειραιάς
που έχει φορτώσει τόσες απ' τις ελπίδες του
πάνω σε τέτοια αγόρια
θα υμνήσω κι εγώ με τη φτωχή την πένα μου
τον ιδιόρρυθμο πλην όμως φιλότιμο χαρακτήρα
του παίκτη της ΑΕΚ και της Εθνικής Χρήστου Αρδίζογλου.

Θα υμνήσω, γιατί το παιδί αυτό,
από τις ταπεινές τις γειτονιές του Περιστού προερχόμενο,
της Ριζουπόλεως και της Σαφράμπολης,
ήταν το μόνο από πολλούς άλλους
που παρά την υπεροφία της νεότητάς του
εκράτησεν ενός λεπτού στα μυστικά σιγή
για όσους βετεράνους δεν επέτυχαν το γκολ σε κρίσιμη στιγμή
απορρίπτοντας έτσι ακόμη και το θάνατο,

μια και αγνόησε όλους αυτούς τους αθλητές
που τώρα βρίσκονται στο χώμα.

Θα υμνήσω.

Γιατί το παιδί αυτό κατεβαίνοντας — όπως προείπα —
από τους καλύτερους αέρηδες,
ήταν το μόνο που πάντα με εύστροφes κινήσεις
επετύγχανε την εκπόρθηση της αντίπαλης εστίας
σε ξένα γήπεδα προπάντων
κάνοντας έτσι να ακουστεί ανά την υφήλιο
το όνομα της μικρής πατρίδας μας,
ενώ συνάμα εχάριζε, λέγω εχάριζε, με την πράξη του αυτή
μια ολοφώτεινη νύχτα Χριστουγέννων
στους αστέγους της πλατείας Ομονοίας.

Ω, δεν ημπορώ να φαντασθώ το γήρας
στα αλογίσια πόδια του παίχτου Χρήστου Αρδίζογλου.
Δεν ημπορώ να φαντασθώ την ώρα
που τα παπούτσια του θενά κρεμάσει, θα φύγει από τα γήπεδα,
θα σταδιοδρομήσει ως επιχειρηματίας ή χωροφύλαξ έστω
και θα βρεθεί υπό μετάθεσιν στην Αταλάντη.
Στην Αταλάντη και πάλι λέγω
όπου το παιδί του, μη γνωρίζοντας από γήπεδα, «αστέγους»,
φιστίκια-αστέρια στα πανέρια των μικρών του σινεμά
θα γράφει στις εκθέσεις του:
*«Ο πατέρας μου εγεννήθη εις την Αθήνα.
Ήλθε εδώ λόγω της φύσης της δουλειάς του,
όπου μεγάλωσα κι εγώ».*

Τιμή και δόξα στον παίκτη Χρήστο Αρδίζογλου,
που θα σηκώσει για άλλη μια φορά, τελεσίδικα πια,
όπως οι τρελοί τους επιταφίους των νεκροταφείων,
την ασήκωτη μοναξιά μας, και θα φύγει.

Νατάσα Πανδή

Κυρίες και Κύριοι,

Απαντώντας στο ερώτημά σας, θέλω να σας γνωρίσω ότι σε αυτή τη μικρή επαρχιακή πόλη θα μείνω για πάντα.

Όσον αφορά τον υπαινιγμό σας, τον αναφερόμενο στις «μυστικές εκείνες σχέσεις μου με τους κατοίκους της», κυκλοφορώ ανάμεσά τους κάνοντάς τους, πράγματι, ότι με διεκδικούν να νομίζουν, για να λάμπω εγώ ίσως, όπως θα έλεγαν πιθανότατα και μάλλον πολύ σωστά και τα βιβλία σας ή, άλλοτε, να με φροντίζουν τους αφήνω τάχα, χαλούν ό,τι καλό μπορεί να πετυχαίνω, τους διώχνω τότε, τους ξαναζητώ...

Αλλά και με την πόλη επίσης έχω μια ίδια περίπου, οφείλω να σας ομολογήσω, σχέση.

Επί παραδείγματι, κοντά της:

Ιον. Μπορώ και βλέπω συμβάντα σοβαρά μέσα από μίαν άλλη οπτική γωνία.

(Όταν είχα έρθει στην αρχή, σκοτώθηκε ο φίλος μου με το

αυτοκίνητο. Έξω γυρνούσα με τα κόκκινα και στο σπίτι ντυνό-
μουν στα μαύρα.)

2ον. Προκαλούμαι και φορτώνω, με μια καλυμμένη ορισμένες
φορές απόρριψη, πράξεις ανθρώπων δικών μου που, ίσως, δεν
πρέπει.

(Στο απέναντι διαμέρισμα, θυμάμαι κάποτε, δυο άγνωστοι γο-
νείς, με το νεογέννητο ασχολούνταν παιδί τους, οπότε οι νε-
κροί πρέπει να πεθαίνουν το φθινόπωρο, για να εγχλιματίζο-
νται στο χώμα, για να μην καίγονται από την κάψα του το
καλοκαίρι, για να μην κρυώνουν από την υγρασία του το χει-
μώνα, σκέφτηκα ξάφνου, ενώ κάποιο παράξενο αιλουροειδές
παραμόνευε ένα πουλί, μέχρι που μια γριά βγήκε να πάρει ένα
φαράσι και το κυνήγησε.)

3ον. Έχω την ευκαιρία μόνη να κλείνομαι, όταν το έχω ανά-
γκη, στην κάμαρά μου και να βυθίζομαι όλο και πιο πολύ σε
κόσμους πρωτόγνωρους, άλλους.

(Γιατί όλα υπέροχα λάμπουν εκεί, όπως ακριβώς ένας καθαρός
θάνατος ή όπως η αμεριμνησία της παιδικής μας αθωότητας
ακόμη, που ομορφαίνει τόσο σιγά σαν να αναπνέει, που ηρεμεί
τόσο γλυκά σαν να εξαϋλώνεται, ώσπου στο τέλος γίνεται λευ-
κή, σαν την αγάπη μας, στον ύπνο.)

4ον. Αποκτώ τη δυνατότητα να σκέπτομαι πιο φύχραιμα ημέ-
ρες παλιές, εποχές, είτε να κερδίζω μια όλο και πιο καταστα-
λαγμένη με τον καιρό, οπωσδήποτε, σοφία.

(Καθώς βλέπω τους διαβάτες στο δρόμο ζευγάρια, ας πούμε, να περνούν, αυτοί οι άνθρωποι, λέω, δεν πρόκειται ποτέ να αγαπηθούν, γιατί τώρα πια ξέρω ότι κρύβουν δυο άταφους νεκρούς μέσα τους, που παίζουν ένα δικό τους, γριφώδες παιχνίδι, είναι κακεντρεχείς, όπως όλοι οι αδικημένοι, τους καθορίζουν, βαστούν τα νήματα και τους κινούν. Γιατί τώρα πια ξέρω ότι οι ψυχές μας στην αγάπη είναι παιδιά σε περίπτερα που δεν έμαθαν ποτέ τις τιμές.)

Σον. Μπορώ να συμμαχώ όποτε θέλω με τη μνήμη ή και να έρχομαι σε μια διάσταση, ριγμένη σε ένα επικίνδυνο, μέχρις εξοντώσεως, παιχνίδι μαζί της.

(Γιατί η μνήμη δεν είναι παρά ένας λυπημένος ατμός που φεύγει ή που κολλά πάνω μας σαν την καπνιά στα ρούχα του σταθμάρχη.)

Κυρίες και Κύριοι,

Αυτή η πόλη έχει μια ικανότητα μοναδική να φέρνει κοντά μου πρόσωπα που έπαιξαν και άλλα που νόμισα ότι δεν έπαιξαν κάποιο σημαντικό ρόλο στη ζωή μου ή, ακόμη, να με βυθίζει σε καταστάσεις περίεργες, όπως εκείνο, π.χ., το μεσημέρι που, δεν ξέρω γιατί, αλλά μου φαινόταν ότι θα μπορούσα να περπατήσω, να ίπταμαι σχεδόν πάνω στα νερά ή, όπως το απόγευμα, το βράδυ εκείνο επίσης, όπου μη έχοντας ύπνο γύρισα και κοιτάξα έξω, μακριά, παρά το σκοτάδι όλα γύρω σαν ημέρα τριγύρω, μια μεγάλη γιορτή η πλατεία, και έτσι όπως τέλειω-

νε και οι συγκεντρωμένοι αραίωναν με τα καλά τους, ένα αε-
ρόστατο φάνηκε με μια γυναίκα κι έναν άντρα ν' ανεβαίνει,
ο οποίος θρηνούσε:

«μια φωνή έρχεται στον ύπνο σου,
και το πρωί διάφανη σ' αφήνει
έτσι όπως γκρεμίζουν ένα σπίτι
και μένουν τα δωμάτια με τα κρυφά τους χρώματα,
το καθένα και το δικό του να χάσκουν μες στον ήλιο,
μια φωνή έρχεται, και ύστερα χάνεται, σβήνει,
ένας δεκανέας της αλλαγής που αλλάζει τη σκοπιά
στην ερημιά "άλτ, φωνάζοντας, τις ει"
ν' ακούσει την κραυγή του που απαντά
κανείς δεν είναι, δεκανέα,
η νύχτα μόνο ένα φαράγγι, οι πέντε θλιβεροί,
στο πλάι σου, φαντάροι
και η καρδιά σου που προσεύχεται
μες στα σκοτάδια του άλλου.

- Πάμε φηλά, πολύ φηλά.
- Θα κατέβουμε πάλι, της έλεγε.

Μια φωνή έρχεται, σε αναφηλαφίζει
εδώ είναι ο δρόμος μου,
γιατί εγώ είμαι που κάποτε σε έζησα
ένας πλασιέ που πέρασε από τα λημέρια ετούτα
— το χέρι του στο κορμί σου μια μέρα με ζέστη και σκόνη —
τα μάτια, τα στήθη, την ψυχή σου στο νου του φέρνει και πάλι,
κατέβαιναν εκεί οι βαστάζοι
ύστερα από χρόνια στα μέρη που πέρασαν νέοι

τη στοργή να ξανάβρουν, αμίλητοι, κοπάδια,
όπως οι λύκοι την πεδιάδα να κατακτήσουν.

- Πάμε ψηλά, πολύ ψηλά.
- Θα κατέβουμε πάλι, της έλεγε.

Μια φωνή έρχεται, σε ανατρέχει,
ποιον ήθελες εσύ στη ζωή ποιον έχεις
και ποιον βλέπεις στα μάτια σου κηπουρό τώρα να στέκεται
με τη χλαίνη του βουβός να στέκεται σαν χειμώνας,
κορίτσι που το έμαθαν να αφήνει πάντα
μια πόρτα ανοιχτή στους απελπισμένους
για να μπορεί πάντα να βγαίνει και πάντα να μπαίνει
μια φωνή, και ιδού ύστερα ιστορίες παλιές σου αρχίζει
και στην αγάπη μη λυπάσαι
γιατί έτσι κάθε φορά γίνεται στο τέλος,
να γυρνούμε εκεί που μας διώχνουν
να φεύγουμε εκεί που μας θέλουν.

- Πάμε ψηλά, πολύ ψηλά.
- Θα κατέβουμε πάλι, θα κατέβουμε πάλι, της έλεγε».

Άνοιξα τότε, να μπει αέρας καινούργιος, διάπλατα, να με χτυπήσει, και κάθισα, αλλά εις μάτην, γιατί άνθρωποι πολλοί, η θάλασσα μια λάμπουσα τεράστια κοιλιά, ο δρόμος μια άσπρη κατάλευκη σκηνή, άνθρωποι πολλοί μονολογούσαν:
«σε τόπους κάποιους εκδρομής τη γνώρισα, ξεκίνησε ένας, μέχρι που τα νερά όμως είδαμε που ανοίξαμε
και ήταν ποτάμια βαθιά θα πνιγούμε,

ο καθένας πρέπει μονάχος να φύγει
ώσπου κάποια βραδιά
αμέριμνη με κάποιον άλλον δήθεν με ζητούσε
η χαρακιά πιο βαθιά μέσα μου για να γίνει
και δεν έρχομαι ξανά εγώ εδώ,
και όταν, φοβάμαι τη στιγμή, το θάμπος της αγάπης λείπει,
ρούχο μένει σκισμένο η ψυχή που λατρέψαμε,
οι πράξεις μας μωρά που κρυώνουν,
και δεν βλέπεις, μου έκοψε το πόδι αυτός ο άγνωστός σου
σου έκαψε το στήθος το ένα
και είναι το κορμί σου ωσάν μονόφθαλμος
που έχασε το δρόμο
ωσάν μονόφθαλμος είναι, είπα, και χάθηκα».

Και ένας δεύτερος:

«ήταν πράγματι μόνη μες στις μόνες,
γιατί είμαι και εγώ ένας από εκείνους
που κάποτε την είδα με αυτό τον άγνωστο να φεύγει
άδεια, άδειοι και οι δυο
όπως όλοι όσοι έχουν κάτι πολύτιμο αρπάξει,
από κάποιον που ούτε καν να το υπερασπιστεί
δεν έκανε, δεν έκανε τον κόπο.

Ω, τους θυμάμαι, ακόμη αυτό τον άνθρωπο τον θυμάμαι,
στο πρόσωπό του σκοτεινοί παιδικοί φίλοι κρύβονταν
που δεν ξέραμε τι ήθελαν να πάρουν από εμάς,
επίδοξοι εραστές που έμπαιναν τις νύχτες στα κέντρα
κάνοντας πως κάποιον ψάχνουν
για να μην προδώσουν, τη μοναξιά τους να μην προδώσουν».

Και ένας άλλος:

«γιατί τίποτα μα τίποτα, να ξέρετε, δεν χάνεται,
γι' αυτό τις γυναίκες που τη ζωή μας χάραξαν
ας χαιρετίσουμε!

Είναι οι νύχτες του έρωτα

από μια σύμπτωση ή μια αδεξιότητα, που χάθηκαν, στιγμές,
έχουν τα μάτια του σκυλιού και την απόγνωση της τρελής

— στον ύπνο μας θα έρθουνε,
μετά από χρόνια στον ύπνο μας και πάλι,
λουλούδια θα μας δίνουν, νερό,
όπως τους νεκρούς όπου περισσότερο
αυτοί που τους σκότωσαν,
αυτοί που τους σκότωσαν τους στολίζουν».

Και ένας ακόμη:

«κάποτε σε πόλη, ως ξένος, τη γνώρισα, μακρινή,
το παλιό της σπίτι μου έδειξε, κι απ' την ντουλάπα
κάτι μικρά ροζ έβγαλε, δίνοντάς τα μου, παπουτσάκια
— και δεν τα πήρα —

για να έχω κάτι δικό μου, σε τούτο το μέρος,
που θα γυρίσω — κάποτε — να το πάρω·
όταν παλιώσουν όμως, θα σου τα δώσω, είπε,
και τότε ήταν που μια κίνηση έκανε, τα φόρεσε
και αμίλητη χάθηκε,
ώστε από τότε χρόνια

μου φαίνεται πως περπατάει, μέσα στα δέντρα περπατάει,
προφανώς τα παπούτσια,
τα παπούτσια πιο γρήγορα για να λιώσει».

Και ένας πέμπτος, γυρνώντας αμέσως προς εμένα:
«αφότου χωρίσαμε, νύχτες περνώ πολλές,
κάθε βράδυ σε άλλα κατοικώντας σώματα·
όλα έρχονται μπροστά μου και πάλι,
ιδού, αμίλητη στέκεται η άγνωστη ετούτη κοπέλα,
με την πίκρα που έχουν όλες όσες
τους εραστές τους να εξατμίζονται βλέπουν.
Είναι μια ξενιτιά ο λαιμός της όπου νυχτώνει η γλώσσα μου·
σηκώνεται, με το χέρι ασυναίσθητα στο φύλο της,
νομίζοντας ότι κάτι κρυφό από τον εαυτό της κρατάει ακόμη.
Αργεί, θέλω να φύγει το πρωί, φεύγει,
ώσπου την άλλη μέρα βγαίνοντας, στη γωνία,
σε βλέπω βουβά να κλαís, μυστικά,
όπως ξέρουν οι γυναίκες τη χαμένη μας,
τη χαμένη μας να κλαίγουνε νεότητα».

Και μερικοί άλλοι, με μια διάθεση, πιο πέρα, πικρή,
φράσεις ομολογούσαν περίπου σαν κι αυτές:

«Σκοτώσαμε πολλούς για να φαινόμαστε εμείς ζωντανοί».

Ή:

«Ω ψυχή των ανθρώπων, αγρέ λυπημένη,
που περνά κάθε σούρουπο από τα δέντρα σου ο θάνατος
τραβώντας το αρνί της θυσίας με το κρυφό κουδουνάκι,
πόσους ρόλους μας επιφυλάσσεις ακόμα στη ζωή
σκοτεινούς για να παίζουμε».

Ή:

«Ποιος θα νικήσει τη μοναξιά μας,
αυτά τα δυο κουλά χέρια
που αφήνουν τις ψυχές μας μισοτελειωμένες,
όπως οι χτίστες το σούρουπο τις πόρτες, αφήνουν».

Και ένας επίσης, έκτος, γυρνώντας και τούτος προς εμένα:
«αγέρωχη ανάμεσα στους στερημένους περνούσες
πλην η ψυχή σου όμως στο βάθος κήπος εγκαταλειμμένος
με χαλάσματα και χαμηλές μαντρούλες,
σπίτια παλιά που κατέβαιναν το πρωί
τις λεωφόρους σου με την ομίχλη,
χειρονομίες μισοτελειωμένες, χέρια κομμένα
— θυμάμαι, παιδί, είχες πει, δέκα χρονώ,
όπου βόλτα εβγήκα στα χωράφια Πάσχα ήταν,
τα αγόρια με έπιασαν, της τάξης μου, που ήσαν κρυμμένα,
με έριξαν κάτω, μου έβγαλαν τα καλτσάκια,
την κιλότα μου κατέβασαν
χωρίς καθόλου να πειράζουν την μπλούζα·
στάθηκαν ύστερα καθηλωμένα, στάθηκαν,
και τότε ήταν που
εμπρός, φώναξα εγώ, ο πιο ματωμένος,
ο πιο ματωμένος ας με σφάζει.

Μια γυναίκα στο κρεβάτι, τώρα όμως πια ξέρεις,
μια θάλασσα είναι κατακτημένη,
γυμνή μετά την ερωτική πράξη.

Με το ακαθόριστο εκείνο βάρος,
τη μετέωρη σιγουριά και το σχέδιο της φυγής
ωριμασμένο στα βαθύτερα ήδη της σκέψης της.

Είναι ο φόβος που ποτέ της δεν νίκησε,
οι επικίνδυνες λέξεις που ποτέ της δεν μίλησε,
οι λέξεις μας εκείνες
όπου τώρα πια γάζες γίναν ματωμένες,
νοσοκόμοι τις τραβούν κουρασμένοι
με λαβίδες από τον ουρανίσκο
— με μπουκάλια στη θάλασσα σου τις ταχυδρομούμε
πλην όμως εσύ δεν θα τις ακούσεις, ποτέ δεν θα τις ακούσεις,
γιατί η αγάπη ένας αόρατος πόλεμος είναι
όπου ο καθένας ζητά
εκείνο που οι άλλοι σιωπηρά κάποτε του αρνήθηκαν
και που κερδίζει στο τέλος
εκείνος που τη μεγαλύτερη αυτάρκεια στη μοναξιά έχει.
Την ιστορία που αφηγούνταν σκέφου πριν από χρόνια,
οι δυο ξένοι στο πίσω κάθισμα του λεωφορείου:
αγαπήσαμε, αφηγούνταν, κάποτε τόσο πολύ μια κοπέλα
ώπου έγινε κάποιο σούρουπο καράβι.
Να την πιάσουμε τρέξαμε — τα νερά θα μας έπνιγαν.

Γύρισε και μου είπες τότε όλως τυχαίως
τι σημαίνει λιμάνι;
Σου χαμογέλασα και, σκέφου,
πόσο μοιραία απέβη μετά από τόσα χρόνια
εκείνη η χωρίς συνειρμό στη συζήτηση λέξη.

*Γιατί κανένα λιμάνι δεν κράτησε ποτέ,
γιατί κανένα λιμάνι
δεν κράτησε ποτέ για πάντα τα πλοία του».*

Κάθισα λίγο ακόμη και ύστερα γύρισα μέσα, και ήταν σαν να ζούσα την πιο δυνατή μου απ' όλες τις μέχρι τώρα, πράγματι, στιγμή. Άρχισε να μπαίνει στο σπίτι κόσμος δηλαδή, όλοι τους σχεδόν από χρόνια χαμένοι και ετερόκλητοι μεταξύ τους. Ο φίλος μου, που σας έλεγα ότι σκοτώθηκε με το αυτοκίνητο, καθώς και οι γνωστοί μου, της περιόδου εκείνης, όλοι. Έριχναν ευθύνες ο ένας στον άλλο για όσα μου είχαν κάνει. Χαμήλωσαν το κεφάλι και αποχώρησαν από μόνοι τους, ενώ εμείς γυρίσαμε με τον νεκρό από το παράθυρο και τους κοιτάξαμε καθώς έφευγαν.

Κυρίες και Κύριοι,

θα μπορούσα να σας αναφέρω και άλλα περιστατικά, διάφορα, πλην όμως φοβούμαι ότι αφενός μεν δεν θα σας βοηθήσουν, αφετέρου δε ότι θα απομακρυνθούμε από το ζητούμενο της ερωτήσεως, γι' αυτό και περιορίζομαι στο να σας υπενθυμίσω για άλλη μια φορά ότι σε αυτή τη μικρή επαρχιακή πόλη θα μείνω. Χωρίς να θυμάμαι τίποτε. Αν αγάπησα, αν με αγάπησαν. Χωρίς να θυμάμαι ακόμη αν πλήγωσα, αν με πλήγωσαν, αν παντρεύτηκα...

— προπάντων αυτό —

Γιατί κάθε γυναίκα, την πρώτη νύχτα του γάμου της, ξυπνά πάντα χήρα του άντρα που ονειρεύτηκε.

Η φοβερή πατρίδα μου

Άθλιος καιρός στη φοβερή πατρίδα μου
και λίβας ανελέητος σκληρός του Ιουλίου!

Την πεθαμένη ταξιδεύαμε τη μάνα μας
με το βαγόνι της γραμμής
κόσμος πολύς μέσα στο διάδρομο και η αποθήκη του γεμάτη
με μπαούλα, οικοσκευές,
και ανάμεσά τους, στα ψηλά, το φέρετρό της
έτσι καθώς πηγαίναμε παλιά κουτί, στων συγγενών μας,
με κούκλες, τα παιδιά.

Το κοιμητήριο ήσυχο, όταν εφτάσαμε μετά,
της φοβερής πατρίδας μου,
και πρόσχαροι οι συμπατριώτες μας και γελαστοί τους όλοι
στις φωτογραφίες τους επάνω στους σταυρούς
σε νεόκτιστες ανάμεσα βεράντες καθισμένοι και ορτανσίες
ενώ φυσούσε θάνατος στη μάντρα, ο ήλιος, του σπιτιού
κι ένα κομμάτι από σώμα ερπετού
μυρμήγκια το τραβούσαν στη φωλιά, μυρμήγκια το τραβούσαν.

Ο Βιβάλντι κάποτε μικρά έφερνε, χοριτσάκια, στο σαλόνι
(σταθήκαμε για μια στιγμή όλοι μαζί θυμούμενοι και πάλι)
με κρινολίνα στις μαργαρίτες χόρευαν,

και χωράφια της παιδικής ευφροσύνης
με σύννεφα και χιλιάδες αρκαδίες, ο Μπρέγκελ, και ζώα,
και ανάμεσά τους μιαν αγελάδα ειρηνική
να περνά το σούρουπο μόνη
με τους μαστούς της δυο λάμπες φωτοφόρες
των εκατό κηρίων η καθεμία, και κότες και λίμνες,
και σκάφες πλυσίματος με χοντρές χωρικές έφερνε.

«Εκείνη που κατέβηκε στον ποταμό
με το λευκό χιτώνα της να βαπτισθεί
έχει τα πόδια της γυμνά κι έχει λαιμό για σφάξιμο
— τα παιδάκια τραγουδούσαν με τα μαντολίνα —
αγόρια τρέχουν ανυποφίαστα
να πιάσουν στα νερά το σταυρό
χρυσίζει σαν φάρι το κράμα στην κοίτη,
ήρθα να σε πάρω, της λέει εκείνος ο άγνωστος,
μα είναι τα μάτια μου μπλε όπως ο ουρανός
κι όπως αυτός δεν βλέπουν,
οι φωνές από τους αίνους λάμψη στο μεσημέρι
και ο προδότης έχει ανήσυχο το μάτι
τις κρύες φακές του στο χάνι, τρώγοντας, της οσίας,
οι φλαμουριές έξω τον συντροφεύουν
και τρέμουν οι λεύκες σαν το κορμί του».

Δύσκαμπτη πατρίδα, σικελική!

Βατομουριές σκονισμένες
και σχοίνα που τα παντελόνια τραβολουούν!

Συναλλαγές, φευτιές, ενώ ο «Πάντσο» ιδού
στην ταινία του υπαίθριου
να «χτυπήσει» το Νότο, λέει, το βράδυ κατεβαίνει
σέρνει μαζί του τομάρια
από εκείνα που τα 'χουν οι πόρνες σαν αδελφάκια τους
κι έχουν οι ίδιοι το πιστόλι για παιχνίδι,
χαροτρομάζουν ακόμη και αυτόν τον πατέρα τους,
τραυματίζουν τη μάνα τους για επίδειξη
και κάνουν το γειτονόπουλό τους να τρέχει σαν το κοκóri,
βρωμάνε τα χνότα τους πιστό,
από αυγουσιτιάτικους κάμπους που καίνε το άχυρο
κι από μικρά φιλέρημα μέσα νεκροταφεία περνούν.

Μια φωνή μου φώναζε χθες στον ύπνο
«έλα να δεις τα στέκια σου
που έτρεξες — μου έλεγε — παιδί»,
«εγώ δεν ημπορώ να δω τα στέκια μου
γιατί είναι η καρδιά μου κάρβουνο», της απαντούσα,
«έλα να δεις τα πρώτα σου τα χρόνια
και τις πηγές τις δροσερές, έλα», μου ξανάελεγε η φωνή!

Έναν τόπο ζητούσα όπου ο αρτοποιός θα κάνει το φωμί
όπως τότε που ο φούρνος μύριζε τη νύχτα,
τα ρούχα θα πλένονται στον κήπο
με όλες τις ατέλειες που αφήνει το χέρι
και ο τεχνίτης του σίδερου
θα λιώνει το μέταλλο με πρωτόγονους τρόπους
— του γύρεφα έναν αναπτήρα αυτοσχέδιο για ενθύμιο,
έφαξε — «πάρε — μου είπε — αυτόν

μπορεί και να τον έχει φτιάξει ο θεός σου,
δούλευε κάποτε εδώ, πέθανε και δεν τον γνώρισες»,
τα απαιτούμενα του έβαλε, τον άναψε,
το πρόσωπό του μέσα στις τσακμακιές έπαιξε, φωτίστηκε,
όπως άστραφτε, μικροί, τον Οκτώβριο,
πριν αρχίσουμε, δωδεκαετείς, το σχολείο.

Ω πατρίδα, αιώνια ταραχή της πρώτης ερωμένης.

Ω ζωή κομμένη στη μέση,
και ω νεότητα από τότε, τέλος, τραυματισμένη
σαν ένα κοριτσάκι με το καλό του φόρεμα
που ισορροπούσε πάνω στην εγκαταλειμμένη
γραμμή του τραίνου, ισορροπούσε.

Άλκηστις

Άλκηστις κρυμμένο βαθιά ριζικό και Άλκηστις μοίρα δική μου
όπου την ευτυχία ξάφνου ένα πρωί
νομίζοντας ότι δεν άντεχα άλλο
ιδού το πρόσωπό σου στα χέρια μου
η βάρκα που τη βρίσκεις στο μικρό λιμανάκι
δέκα μέρες χωρίς τον φαρά μέσα
και το κορμί σου ιδού λατομείο κλειστό
όπου καθόμουν περιμένοντας στην άκρη ν' ακούσω την έκρηξη
μονάχος, Άλκηστις, ανέκραξα.

Στο βάθος μου έρχεσαι, εισχωρείς,
και τα λόγια μου όπως πέντε ορτύκια
μέσ' απ' τα χαλάσματα πετούν τρομαγμένα.

Τα χέρια μου πιάνεις
και αυτά σε προσμένουν, όπως η τροφός τα δυο παιδάκια
που τα πάει βόλτα μετά τον πυρετό, σε προσμένουν.

Στο βάθος μου έρχεσαι, εισχωρείς,
ή στο όνειρο κάποτε που σ' έχασα κι έγινε ξάφνου σκηνή
περιπλανώμενου, ο ύπνος μου, θιάσου
όπου ο αέρας έριξε το σκηνικό
και έμεινε μονάχα η λάμπα θυέλλης, το σταμνί με το νερό

και το χέρι μετέωρο, με τα σχοινιά,
που κινούσε τις μαριονέτες, Άλκηστις, κινούσε.

Το μυαλό μου μια θάλασσα σε νημεμία, Άλκηστις,
που η αμφιβολία για την αγάπη σου την ταράζει,
ένα χέρι έξω απ' το νερό
τελευταίο σινιάλο ανθρώπου που πνίγεται
και η ψυχή μου ένα ξέφωτο την ώρα του κεραυνού
για να σε κοιτάζει με μάτι που πλήττεται
ή να σου φέγγει με σχισμήν ουρανού,
ω Άλκηστις, να σου φέγγει.

Άλκηστις, αντηχείο απείραχτου χρόνου
φωνούλες πνιχτές πουλάκια που πέταξαν χαμηλά στην ηδονή
και χέρι που μ' άγγιζες και άνθισε στον ώμο τρελή
στο χάσμα του μάρμαρου μουσμουλιά.

Είσαι το κεφάλι αγάλματος γυναίκας αρχαϊκής,
που βρέθηκε στο χωράφι του φτωχού γεωργού
και κείνος το κρύβει,
το απόγευμα, να το βλέπει μονάχος.

Το καράβι είσαι που ετοιμάζεται να σαλπάρει
αφού πρώτα έσπειρε το κακό,
η νάρκη που την παίρνει για ρολόι ο ατυχής
και αυτή του κόβει τα τρία από τα πέντε δάχτυλα
για να κάθεται να φροντίζεις τα υπόλοιπα
όπως δυο αδελφάκια ορφανά που το ένα το έχουμε βαφτίσει

και πάμε δώρο και στο άλλο,
το τιμαλφές που ο κλέφτης να σε πουλήσει δεν μπορεί
γιατί όλοι στην αγορά ξέρουν πως είσαι δικό μου,
η φωταφία — νύχτα — της πόλης η έκσταση η χρυσή
που απ' τα βουνά προσπαθώντας να την εξηγήσει
το ξεκομμένο την κοιτάει ξαφνιασμένο τ' αγρίμι,
η αύρα όπου ταραχή — το σώμα μου — πλήγωνε
κήπος περιφραχτος γύρω
και δρόμος του φιδιού το σάλιο
η υποφία του άλλου στις ρώγες σου άντρα
όταν κρυφά, ω Άλκηστις, τις ρωτούσε η γλώσσα μου
όταν κρυφά τις ρωτούσε.

Ω Άλκηστις!

Σπίτι που του άλλαξαν κάποτε ερήμην μου κλειδαριά,
λοφίσκος ορεινού αρχηγείου
για να ανεβαίνω να βλέπω το απόγευμα τα κατεχόμενα να βλέπω
και ομπρέλα, τέλος, που δεν σε έχω
όταν μονάχος διασχίζω,
όταν μονάχος διασχίζω της ψυχής τα βουνά.

Επιστολή στον Δ.Π. Παπαδίτσα, 3

Ένας άνεμος απ' το πρωί σήμερα πένθιμος
φύσηξε στο μυαλό μου
γιατί είναι η μέρα Σάββατο
και πήρε έτσι βράδυ νύχτα πήρε ήδη λοιπόν
όπου το γρύλο βγάζοντας τη ρόδα να φτιάξει
την ώρα ο άτυχος βλαστημά
ή τα τραμ στων μηχανοστασίων αραγμένα τις μάντρες
τα φάχνουν οι οδηγοί με φανάρια
και τους χαμένους αρραβώνες του κόσμου,
ω Δημήτριά, τα φάχνουν, και βρίσκουν.

Γιατί είναι η μέρα Σάββατο (όπου με τραίνο περνώντας),
άντρες στα κοιμητήρια πονετικοί
βουβά σπαράζουν πάνω στους τάφους
για ό,τι δεν έδωσαν τότε που έπρεπε,
ο έλικας του παλαιού αεροπλάνου
τις πικροδάφνες του διαδρόμου κατεβαίνοντας τρώει,
ενώ ο σμηνίτης
κάποτε μικροί στους θείους στις μακρινές εξοχές
με την αδελφή του όταν πηγαίνουν
— τα εργοτάξια σταματημένα εκεί μες στον ήλιο
κατάμαυρο το μηχανήμα της οδοστρώσεως
και οι πίσσες που είχαν οι σαύρες κολλήσει — θυμάται.

Γιατί είναι η μέρα Σάββατο και ώρα τέτοια μουντή ήταν
όταν μονάχος «ω χαμένη μου νεότητα
— Δημήτριά, φώναξα τότε —
η ψυχή μου με σκέφεις παράτολμες κάποτε που ξαγρυπνούσε
σαν εργοστάσιο πυρομαχικών
παράνομα δουλεύοντας τη νύχτα
ολοφώτεινο για να μη δίνει το στόχο
και ένα σκούρο η ζωή μου μπλε του θανάτου
ίδιο με αυτό στο βυθό γύρω από το χώρο του πνιγμένου
που χρόνια τώρα κοιμάται χωρίς να τον βρίσκουν οι βάρκες.

Κάποτε όνειρα όρθωνα — συνέχισα — κι εγώ
αλλά συνήθως ξεχνούσα ότι όποιος,
όσο οι καιροί και αν αλλάζουν, για τέτοια πράγματα πάει,
δίπλα από μετασχηματιστές και έρημες καλόνες περνά πάντα
όπου βουίζουν στ' αυτιά του το σούρουπο
ρυθμικά τα σύρματα του τηλέγραφου, ενώ όταν φτάνει
μαραμμένες στην αγορά οι ντοματιές
τα φυτώρια τον προσμένουν,
και ο τελευταίος απούλητος κόκορας
με δεμένα τα πόδια στο χώμα
πάρωρα το μεσημέρι τον συντροφεύει.

Όλο και πιο σύντομα ύστερα
— σκέφτηκα — ο χρόνος περνούσε
ίδια όπως εκείνος που μπαίνει στα παλιά του λημέρια και πάλι
και ο άνθρωπος που του 'λεγε κάποτε σοφίες
γέρος πια και μονάχος έξω απ' του παιδιού του το σπίτι,

σκόνη το σιδεράδικο του κλειστό και το υνί στη γωνία
από τον δύστροπο αφημένο, από τότε, πελάτη.

Νύχτα πάνω στη νύχτα απλωνόταν μετά,
οι φίλοι να χάνονται,
και ο κακός να σε παίρνει στο τηλέφωνο
σε ώρα που μόνο απελπισμένη αγάπη ή θάνατο
θέλουν να σου αναγγείλουν».

Τότε ήταν που έλαμψε μια αστραπή πέρα μακριά
και «ω κουνάβια του χειμωνιάτικου, κρυμμένα, του ταβανιού
— στ' αντίκρισμά της μίλησα ξάφνου, Δημήτριά —
ω γάτες που σας έβρεχαν,
και ω φίδια και χελώνες, λαθρόβια όντα της υπαίθρου
όπου κόβοντάς σας στο χωματόδρομο στα βάτα
με το ποδήλατο οι εργάτες της σίκαλης
είτε ξεραίνοντάς σας το καύκαλο
ανέξοδο δώρο για το μάθημα της ζωολογίας στα παιδιά τους,
διακινήσατε περίεργα τα ένστικτα των κυνηγημένων»
ή «τι όμορφο κύκλο που κάνουν
οι τέσσερις του χρόνου οι εποχές
— στο βάθος κοιτάζοντας —
τι όμορφο, αναφώνησα, κύκλο που κάνουν.

Ένα μικρό τύμπανο που διαβάζει την ομίχλη ο χειμώνας
και το παιδί της εικόνας μπροστά με το κόρνο
ενώ στο έγχρωμο του ανάγνωσμα
το άηχο βάδισμα μέσ' απ' τα κλαριά, της τίγρης,
σαν τη φωτιά στα φρύγανα που μεταδίδεται

και μια συννεφιά από ασπίδες κασσίτερου λίγο πιο πέρα.

Ω, τι όμορφο κύκλο που κάνουν
οι τέσσερις του κόσμου οι εποχές
— και πάλι αναφώνησα — τι όμορφο κύκλο που κάνουν»,
και όπως κάποτε οι φίλοι του κτήματος καθόμασταν, θυμήθηκα,
της μπάμιας αποχαιρετώντας το πέρασμα και το πεπόνι,
της κουρούνας αποσιωπώντας ταυτοχρόνως το κράξιμο
που έχει χάσει πάνω απ' τα σπαρτά το παιδί της
και του τζιτζικα τη δύσκολη επίσης ανάσα
που τη νομίζουν τραγούδι.

Τότε ήταν που κάτι ο πρώτος φιθύρισε
και οι άλλοι σκύψανε, τα μάτια χαμηλώνοντας,
στο μπρούσχο κρασί, στα λινά,
ωραία που είναι, σκεφτήκανε, η ζωή, μέσα τους,
κρατώντας μιαν εύθραυστη στην ψυχήν ευτυχία
ημέρα γιορτής με κοστούμι στην εξοχή
δίπλα μας της μυρτιάς το πηγάδι και του ασβού το φάξιμο
της φτέρης το θρόισμα
και της νυφίτσας το φευγαλέο το τρέξιμο.

«Ω, τι υπέροχη διαφάνεια πάνω απ' τα φυτά
το χρώμα της υγρασίας
και τι απίθανη των ριζών η άσκηνη κρυφή τους
— αίφνης εγώ τότε σηκώθηκα —
κάτ' απ' το χώμα νηματουργία!

Ω αυγή μαγική και ω μουσική θυελλώδης που μες στα βάθη

στα ρουμάνια — συνέχισα — τα σκιερὰ εισβάλλεις
όπου η μοναξιά το τσακάλι φιλιώνει εκεί με τη σάυρα
ο κεραυνός τη ματιά του λαγού αλαφιάζει
ενώ δύναμη κάποια, μυστική,
του φτωχού χορταριού το ήσυχο μεγάλωμα
και την αμέτοχη απέναντι σε όλα αυτά
φιλοπονία της μέλισσας, εξασφαλίζει».

«Μια πλάνη τώρα το κτήμα
και φύση στοιβαγμένη σε τελάρα στις πολιτείας που βαδίζουμε
— αντέταξε ο τρίτος — ήδη τα μέρη.

Σφάγια από το μούχρωμα των βουνών
ανοιγμένα παραδίπλα στα δύο ακόμη,
σκοτεινές περιοχές του μέσα τοπία
ελάτια άγρια του παγκρέατος
κάτω απ' το φως το ισχυρό ακυρωμένα
ενώ με το μαϊντανό χοιρίδια στο στόμα επίσης,
ένα φωτεινό κολιέ στων πουλερικών
αυγά εν τη συλλήψει τους, την κοιλιά,
μεταλλική σιωπή της πολύχρωμης πενθηφορίας
και θρηνωδίες αφημένες στα γκρεμνά
βουρκώνουν πέρα — συμπλήρωσε — μακριά
στον κόκκινο του αίματος λουτήρα, τ' αυτιά μας».

«Ω, τι όμορφο κύκλο που κάνουν
οι τέσσερις του κόσμου οι εποχές
τι όμορφο, Δημήτριά, ο πρώτος επανήλθε, κύκλο που κάνουν»,
και τον καιρό που γυρίζαμε

τα στενά μιας μακρινής, μαζί, αγρυπνίας,
τα φλογισμένα δρομάκια
ενός καλοκαιρινού, ακάθεκτοι πράγματι, πυρετού
ή τα εκθέματα των παλαιών εκείνων
— στις προθήκες — ταπεινών φωτογραφείων
στο νου ξανάφερα και πάλι
όπου δεκάδες παιδιά
οδηγήθηκαν με τα καλά τους, ω Δημήτريε,
όπου δεκάδες παιδιά οδηγήθηκαν με τα καλά τους
ομαδικά, πολλά χρόνια πριν από εμάς, προς το θάνατο.

Διαβάσεις Πεζών

1

Εκείνος ο γέροντας

Τριγύρω του γιατροί, πλην όμως όλα θολά στα βόρεια τοπία της μνήμης. Τα χέρια του κύματα του ξύλου, ενώ τα μάτια, όταν τα σηκώνει μες στην απελπισία, δυο υδρόγειες σφαίρες άτακτα γυρισμένες στο υπερπέραν. Του βάζουν την πλάτη στο ακτινοσκόπιο και οι όγκοι διαμιάς μέσα του «λάμπουν», νυχτερινή αεροφωτογραφία της Ρώμης είτε ομιχλώδεις (σβήνοντας ο προβολέας) κρυφές υφαλοκρηπίδες της θάλασσας, όπου τη νύχτα τις μάχεται το σκοτεινό πετρελαιοφόρο — η καρδιά του. Τον γυρίζουν στον πνεύμονα και, ξάφνου, κάνει μια τελευταία, έτσι καθώς ύστερα από καιρό μετακινείς, σύσπαση, το ακορντεόν των γλεντιών τού πενήντα που έχει αφήσει πεθαίνοντας η σύντροφος μέσα του, ενώ η φλέβα στο κάτω τού ποδιού του το μέρος στον αστράγαλο δίπλα, όπως το κρυμμένο φίδι το γάλα, ρουφάει με ρυθμική βουλιμία το χρόνο που του απέμεινε. Ύστερα πέφτει σε λήθαργο πάλι. Του λένε να ανοίξει το στόμα και το ξεχασμένο τότε σακχαρόπηκτο σαν μισοφέγγαρο ασπαίρει στον υποχθόνιο πανικό της γλώσσας, στην κόκκινη φλεγόμενη

ανατολή του λάρυγγα. Κατόπιν τον αφήνουν και φεύγουν όλοι. Ακούει αυτός δίπλα του — βλέπει — λευκά τρίκυκλα καροτσάκια και νομίζει πως μοιράζουν γλυκίσματα, ακούει τους τύπους να φωνάζουν των ορών και νομίζει πως είναι πόλεις.

Σβήνει τότε μονάχος το φως και αμέσως στρέφεται να κοιμηθεί σε άλλης χαράδρας τη μουσική, ο πατέρας μου.

2

— Πάντα θυμάμαι το σπίτι μας που έπιασε φωτιά και τους γονείς μου να τρέχουν μισόγυμνοι από τον ύπνο. Μετά από χρόνια πέθαναν ημιπαράφρονες σε ένα άσυλο. Την τελευταία Κυριακή που τους είδα, με ρωτούσαν συνέχεια για την αδελφή μου. Μα εγώ δεν είχα αδελφή ποτέ, τους είπα.

Γι' αυτό γυρνώ άλλωστε τώρα, ζητώντας τη στοργή στα ξένα κορίτσια.

— Και ξάφνου ήρθε στον ύπνο μου η παλιά μου φίλη εκείνη. Ήταν πια κατά το όνειρο παντρεμένη, με τρία παιδιά. Ήμουν κουρασμένος και είχα γείρει στο κρεβάτι με τα ρούχα, έχοντας ένα βαθύ παράπονο. Πλησίασε κοντά μου και με έγδυσε. Έκλαιγα. Έκλαιγε και αυτή μάλλον για μένα. Τα δάκρυα

Είναι αλήθεια δε πως όλα αυτά τα χρόνια είχε φορτώσει τον εαυτό του τελείως στις πλάτες μου, τόσο που νόμιζα ότι έφταιγε εξ ολοκλήρου για τη μιζέρια και την κακοτυχία μου, ώστε, ξεσπώντας κάποια φορά πάνω του, άρχισα να τον χτυπάω αλύπητα, χαστούκια στα μάγουλα, φωνάζοντάς του ταυτοχρόνως δυνατά τις φοβερότερες της βαρυγκώμιας φράσεις. Και θα τον τυραννούσα ακόμη, σας βεβαιώνω, αν αυτό το άβουλο και ξεκαμωμένο από τον καιρό πλασματίδιο δεν έκανε, προσπαθώντας να υπερασπιστεί τον εαυτό του, μια κίνηση για να ανταποδώσει το σκαμπίλι ή τη γροθιά, που σε κάποιον τρίτο που θα μας έβλεπε θα φάνταζε όντως εξόχως αστεία.

Εντέλει, και επειδή όλα τα άλλα δεν έχουν και πάρα πολλή σημασία, πέθανε λίγο αργότερα, από μια αρρώστια που δεν του επέτρεπε να ανοίγει πια τα καπάκια των ματιών του — αν και κάπου κάπου τα ανοίγαμε μαζί, έβλεπε τον κόσμο, έκλαιγε, βούρκωνε και τα ξανάκλεινε.

Και εγώ έκλαιγα και βούρκωνα, ξέχασα να σας πω, αλλά όχι μπροστά του. Πότε στο διάδρομο και πότε στο χωλάκι.

8

Και επειδή όντως δεν θέλω να σας παραπλανώ, υπήρξα στη ζωή μου ένα άτομο στ' αλήθεια περίεργο.

Από μικρός, με τις ώρες κλεινόμουν στα ενδότερα του σπιτιού μας και έφτιαχνα, έφτιαχνα σκουριασμένα ποδηλατάκια των άλλων, παλιά τραινάκια, χαλασμένα ψυγεία πεταμένα του πάγου, ή σχέδια ανεδάφικα που τα γκρέμιζε στο τέλος το σκοτάδι της νύχτας.

Όσο για δουλειά, δεν έπιασα ποτέ μου, και αυτό ίσως ήταν το βαθύτερο μαράζι των δικών μου. Ο πατέρας μου, άνθρωπος κατά τα άλλα αξιοπρεπής, έμαθε εξαιτίας μου σιγά σιγά να πίνει, έγινε δίχως να το καταλάβει ένα ευερέθιστο πλάσμα που και κάποιο παρατεταμένο κορνάρισμα πέρα μακριά, ακόμη, τον διέλυε. Κατέληξε φλύαρος και υπερσυναισθηματικός και, στις παρέες, χωρίς να του το δείχνουν, τον βαριόνταν. Έστερα γύριζε αργά στο σπίτι, άρχιζε να παρεκτρέπεται, να με δέρνει, ώσπου κάποια αδέξια κλοτσιά του με έριχνε κάτω, ή κάποια γροθιά του με μάτωνε στη μύτη, και έτσι αναγκαζόταν και με παράταγε, ενώ η οικογένεια του αδελφού μου, που έμενε από πάνω και είχε διαχωρίσει τη θέση της γιατί ήθελε την ησυχία της, έκλεινε τα παράθυρα — πάντα θυμάμαι δυο χέρια παιδικά να τραβούν τα παντζούρια την τελευταία εκείνη στιγμή —, και τη μάνα μου για την τύχη μου διαρκώς θυμάμαι, τη μάνα μου, να τον παρακαλεί.

Τότε ακριβώς ήταν που εγώ, κυλισμένος στη σκόνη έτσι όπως ήμουν, έφευγα, χανόμουν και πάλι στο κρησφύγετό μου και φανταζόμουν πράγματα αλλόκοτα, ενδεχόμενο βαρύτατο τραυματισμό μου στο νοσοκομείο επί παραδείγματι, ή και την κηδεία μου ακόμη, που θα ερχόταν μετά από χρόνια πολλά — οι

συγγενείς θα με θυμηθούν διαμιάς, σκεπτόμουν, εκείνη την ημέρα (η μάνα μου από χρόνια θα έχει φύγει), ο πατέρας μου θα έχει πάρει (θα του έχουν δώσει δηλαδή) χάπι ηρεμιστικό, θα κλαίει και δεν θα ξέρει το γιατί, οι φίλοι μου, οι γνωστοί μου, παρατεταγμένοι στη σειρά, όλοι τους ξαναμαζεμένοι εκεί.

Και μόνο ο αδελφός μου ανάμεσά τους, αφήνοντας σπίτια, είτε οικογένειες, στόχους και ησυχίες όπως και πιο πάνω σας έλεγα, θα κάτσει ένα λεπτό μονάχος, θα σκεφτεί, θα ψάξει και πάλι εκείνη την πόρτα που είχαμε παιδιά και, συντρίμμενος, παραμερίζοντας τους πάντες, θα την ανοίξει και θα μπει.

9

Εγώ και η Μάρθα, εκ γενετής χωλοί στο αριστερό μας πόδι, μην αντέχοντας άλλο το κλίμα του ιδρύματος, ορκιστήκαμε να αλλάξουμε, γι' αυτό και, βγαίνοντας, τα πράγματα, κάτω από το πείσμα της ακαταμάχητης θέλησής μας, όλο και προς το καλύτερο πήγαιναν. Το έναυσμα του «πείσματος» αυτού μάλιστα μας το έδιναν, εκτός των άλλων, και οι διάφορες ειρωνείες των υπόλοιπων συγκατοίκων της πολυκατοικίας μας, που δεν ξέρω, ομολογουμένως, ποιες εσωτερικές ανάγκες τους υπαγόρευαν αυτή την περίεργη συμπεριφορά απέναντί μας, την κακεντρεχή, πλην όμως πασπαλισμένη με τη χρυσόσκονη της συγκαταβατικότητας και της καλοσύνης εκείνης που τσακίζει φυ-

*Μερικά πρόσωπα σημαντικά
από το γενεαλογικό μου δέντρο, σε πλάνα τέσσερα*

Πλάνο πρώτο

Αυτός είναι ο προπάππος μου από τη μεριά του πατέρα μου, και η προγιαγιά μου. Παντρεύτηκαν με συνοικέσιο, έκαναν πολλούς και σωστούς απογόνους, και όπως με περηφάνια μας αφηγήθηκαν κάποια από τα εγγόνια τους, κάποτε, η συνύπαρξή τους βασίστηκε στη βαθύτατη αλληλοεκτίμηση, χωρίς, μέ-
χρι που πέθαναν, να φιληθούνε στο στόμα ποτέ.

Πλάνο δεύτερο

Αλλά φαίνεται ότι αυτό το «πολλούς και σωστούς απογόνους», που πιο πάνω σας ανέφερα, δεν είναι παρά μια φράση που συνήθως τη λέμε όταν ο χρόνος απομακρύνει τους ανθρώπους σιγά σιγά απ' όσα αυτοί στην πορεία τους έκαναν, γιατί το τρίτο από τα παιδιά τους δεν βγήκε καθόλου καλό, γι' αυτό και το χίλια εννιακόσια δεκαπέντε με δεκαοκτώ περίπου έφυγε, μην μπορώντας από τις πράξεις του να κάνει αλλιώς, για τη Βοστώνη της Αμερικής. Αλλά και στον νέο του τόπο, απ' ό,τι μάθαμε, δεν φέρθηκε καλύτερα. Έτσι, κάτι όμοιοί του τον έβγαλαν στη μικρή αυλή, στο ισόγειο ενός πολυώροφου νοσοκομείου, και τον

σκότωσαν πίσω από τις κουζίνες. Έμεινε δυο μέρες εκεί εγκαταλειμμένος και ματωμένος, ανάμεσα σε μια ξηλωμένη πολυθρόνα οδοντιάτρου και σε άλλα άχρηστα του ιδρύματος σκεύη.

Ερημιά από παντού ξεχυνόταν, και μια ντοματιά, που από μόνη της είχε φυτρώσει στην άκρη της μάντρας, του κρατούσε στον ήλιο παρέα.

Πλάνο τρίτο

Αλλά για να περάσουμε και στην άλλη μεριά, στο σόι της μητέρας μου, ήτανε γύρω στα χίλια εννιακόσια είκοσι τέσσερα με είκοσι πέντε, όταν ένας νέος (ο παππούς μου) με μια νέα (τη γιαγιά μου) κλέβονταν, για να παντρευτούν. Νύχτες και νύχτες τους κυνηγούσαν μετά οι δικοί τους, χωρίς για καιρό να τους βρουν.

Κάθε τόσο, από την ταχύτητα με την οποία έβγαιναν στα ξέφωτα τα λυχναράκια τους και ξαναχάνονταν ύστερα στα μαύρα βάτα του δάσους, καταλάβαινες την αποφασιστικότητα των βημάτων τους.

Πλάνο τέταρτο

Η ανεπανόρθωτα κακή τύχη όμως χτυπά, συνήθως, στη ζωή εκείνον που η (επίσης κακή) μοίρα, Κύριος οίδε από πότε, τον έχει σημαδέψει. Έτσι και στην οικογένειά μας ολόκληρη, η

τύχη αυτή δεν χτύπησε κανέναν απ' όσους παραπάνω σας ανέφερα, αλλά κάποιον μακρινό, μικρό ανιψιό της μητέρας, ευαίσθητο, δειλό όσο και μοναχικό παιδί, τύπο κλειστό της κάμαρας και των βιβλίων, που η συγκυρία άνθρωπο του όρισε να σκοτώσει. Και πράγματι, ήταν ένα ηλιόλουστο πρωινό, όταν από κάτι συγγενείς μας πάρθηκε η απόφαση ότι έπρεπε να «φαγωθεί» λόγω προσβολής της τιμής μιας κάποιας εξαδέλφης, επίσης μακρινής, ο εραστής, που ζούσε πέρα, σε κάποιο χωριό. Η παράδοση του όπλου (ήσαν τόσοι πολλοί οι συγγενείς ώστε είχαν πιάσει ολόκληρο το βαγόνι) έγινε μέσα στο τραίνο που περνούσε από το μέρος εκείνο. Διαπληκτίζονταν όλοι τους άσχημα μέχρι να καταστρώσουν το σχέδιο, μια μουλωχτή χάβρα από την ανησυχία της επικείμενης πράξης τους βασίλευε, μια ασυνεννοησία, ώσπου στο τέλος δυο τρεις, οι πιο ανώριμοι, που παράσταναν τους επιτελικούς, παρέδωσαν το χρύο και φοβερό όντως σίδερο στο άβουλο παιδί. Το πήρε εκείνο και, πριν κατεβεί, πήγε για λίγο στην τουαλέτα, όπου κάθισε και έκλαψε πικρά. Ύστερα σήκωσε για λίγο τα μάτια. Σκοτάδι κυριαρχούσε παντού γύρω του, και από την τρύπα της λεκάνης μοναχά φαινόταν η γη και τίποτ' άλλο, σαν ένα κυνηγημένο ημερήσιο φεγγάρι πάνω στις πέτρες της άγονης γραμμής.

Μπαμ!

Ω φυγή, πουλί που δεν ξέρει
και πετά σε μέρες που επιτρέπεται το κυνήγι.

Οι παλαιοί εαυτοί μου

Πού πήγαν όλοι, πού χάθηκαν;
Αυτός που κάποτε ήθελε να αλλάξει τον κόσμο,
το παιδί που μικρό ήσυχο δεν καθόταν,
ο άλλος μετά, του έρωτα ο έφηβος ο πληγωμένος,
ο ατίθασος του στρατού ο σκληρός ο ατρόμητος,
των δρόμων ο φλογερός οδοιπόρος ακόμη,
πού πήγαν, πού χάθηκαν;

Ένας άνεμος τους φύσηξε, τους τύλιξε.

Κι εκείνος που φοβήθηκε, μένοντας μόνος, την αϋπνία,
ορίστε, να τος, γυρνά τώρα στους δρόμους
κρατώντας στα χέρια μήλα και σόμπες.

Πέρα μακριά στα σύννεφα

Πέρα μακριά στα σύννεφα
κάποιοι συγγενείς περνούσαν, κηδείας.
Δεν είχανε πρόσωπο, ήτανε φαγωμένο
και κάπως σαν να βιάζονταν
λεωφορείο ή τραίνο να προφτάσουν
να πάνε σε άλλη πόλη.

Πέρα μακριά στα σύννεφα
κάποιοι συγγενείς περνούσαν, κηδείας.
Τους έβλεπα από την ταράτσα μου, χρόνια τους έβλεπα,
ώσπου με τον καιρό χάθηκαν, έφυγαν,
βράδιασε στη ζωή κι απ' τη σελήνη τώρα πια
ένας τους μονάχα απ' όλους που ξέμεινε
τους φάχνει, αλυχτάει με το φαναράκι του κάθε βράδυ,
η λύπη βαριά στο στήθος τον πλακώνει
και ο πανικός τού βγάζει,
μια τρομερή φωνή θυέλλης τού βγάζει.

Μετά των αγίων

- Το παιδί που σου αναγγέλλει τη ζημιά τραγουδώντας, για να απαλύνει έτσι το μέγεθος και τη σημασία της.
- Το κορίτσι που κάθε βράδυ, γυρνώντας κάπως αργοπορημένο από τον εραστή του, τους έβρισκε όλους να κοιμούνται στο σπίτι, επίτηδες, για να επιτείνουν τις ενοχές του.
- Το φεγγάρι που ακολουθεί κατά πόδας το αεροπλάνο ζητώντας, σπαρακτικά λες, να μπει και αυτό μέσα.
- Το παιδάκι που είναι ταγμένο όταν θα μεγαλώσει κάποτε να σκοτώσει, ενώ κοιμάται στην Εθνική οδό αμέριμνο τώρα, πάνω στα καρπούζια.
- Τα αμάλλιαγα πουλάκια που πέφτουν από τη φωλιά και, καθώς τα πιάνεις στα χέρια, σου αφήνουν μια αίσθηση σαν να κλείνεις μάτια νεκρού.

— Η περίεργη εκείνη πίκρα μιας απώλειας τελεσίδικης που προκαλεί ξαφνικά μέσα μας βαρύτιμο κρύσταλλο όταν γλιστράει απ' τα χέρια μας και σπάει ή σταυρουδάκι χρυσό, ενθύμιο πολύ δικού μας ανθρώπου, που βυθίστηκε σε λίμνη ή σε ποτάμι και χάθηκε.

— Τα παιδιά που τα βλέπεις λυπημένα και ξάφνου λίγο πιο πέρα στήνουν παιχνίδι στη στιγμή, πάνω στη νεκρώσιμη ακολουθία της ίδιας της θείας τους, στο νεκροταφείο.

— Ο ληστής που σκοτώνει τη γριά μετανιώνει και αφήνει ως εκ τούτου τα λεφτά στην ψωμιέρα, ώστε έτσι για άλλη μια φορά σε όλο της το μεγαλείο η ματαιότητα αυτού του κόσμου να λάμψει.

— Το διανοητικά άρρωστο παλικάρι με το «χορνιζαρισμένο» χαμόγελο, εγκαταλειμμένο στη μέση της πλατείας, στο αναπηρικό καροτσάκι του, καθότι όλοι έφυγαν διαμιάς, γιατί έγινε σεισμός.

— Η πυροσβεστική που βλέποντάς την τα παιδιά θαυμάζουν τα νίκελ, το καμπανάκι, το υπέροχο κόκκινο και το μυαλό τους μάλλον ποτέ δεν πάει στη μαυρίλα της πυρκαγιάς.

— Οι πρόχειροι σταυροί στη νότια πτέρυγα των εξ επανευκα-
φής θαμμένων του κοιμητηρίου, στοιβαγμένοι όλοι μαζί μετά
το νυχτερινό μπουρίνι, έτσι που να μην μπορείς πια να διακρί-
νεις ποιος είναι ο τάφος του δικού σου ανθρώπου.

— Οι δυο εκείνοι νεαροί — άντρας και γυναίκα — έχοντας
μόλις βγει απ' το ψυχιατρείο — όπου και γνωρίστηκαν — κα-
θισμένοι στις καρέκλες του ζαχαροπλαστείου ενώ πίνουν χάπια
με γάλα και λέγοντας μεγαλόφωνα αηδίες τρισευτυχισμένοι
γελούν και πάλι γελούν.

— Ο έντρομος ναύκληρος που, ενώ στο επίσημο δείπνο οι άλ-
λοι γλεντούσαν, την ύπουλη ανακάλυψε στο μηχανοστάσιο, αυ-
τός, τη φωτιά και ενώ φώναζε, φώναζε, κανείς μα κανείς δεν
τον άκουγε.

— Το πρώτο φιλί παιδιού στον πατέρα που δεν το θυμάται και
ο τελευταίος ασπασμός που θα τον θυμάται για πάντα.

— Οι ηττημένοι λύκοι που γυρίζουν στη φωλιά τους.

— Το κοριτσάκι στην τηλεόραση που, ενώ βομβαρδίστηκαν,
συνετρίβησαν όλα, αυτό ασταμάτητα έκλαιγε ζητώντας την
κούκλα του.

— Τα μάτια των κατάδικων, μέσ' απ' τα πλέγματα των παραθύρων, στις κλούβες, έτσι καθώς τους μεταφέρουν από τις φυλακές στα δικαστήρια.

— Ο γιος τού πριν τρεις μέρες πεθαμένου πατέρα, αν και διαλυμένος σχεδόν απ' το πένθος, νερό να ρίχνει με το λάστιχο στον μόλις ανεγερθέντα καινούργιο όροφο του σπιτιού τους, για να πήξει το τσιμέντο.

— Ο παλιός μας φίλος που μας χαμογελάει στη φωτογραφία του τάφου του, καθώς, από εκδρομή γυρνώντας προς την Αθήνα, επί τούτου παρακάμψαμε και περάσαμε από το χωριό του για να τον «δούμε».

— Το παιδί που το αγαπάει κρυφά ο πατέρας του γιατί το έκανε με γυναίκα άλλη.

— Ο αδελφός εκείνου του ασθενούς που, ενώ το κουδούνι του επισκεπτηρίου τον είχε αναγκάσει να φύγει απ' το δωμάτιο, αυτός καθόταν στην αυλή του νοσοκομείου και κοίταζε με άφατη προσήλωση το παράθυρο του αδελφού του νομίζοντας πως δεν φαίνεται, ενώ εκείνος απ' την αγάπη του αυτή βουρχωμένος τον έβλεπε, καθότι, όπως είναι γνωστό, απ' το σκοτάδι βλέπουμε, βλέπουμε πάντα προς το φως.

— Η παιδίσκη που πηδούσε απ' το νερό στη βάρκα τον Ιούλιο και εμείς κρυμμένοι πέρα μακριά, σε κάθε της προσπάθεια, βλέπαμε στα σκέλια ανάμεσα απ' το χαλαρωμένο μαγιώ τη μικρή, τη ροζ τη σχισμή της.

— Το χελιδόνι που και αυτό δεν ήξερε τι ξέχασε και ανήσυχο πηγαينوερχόταν στη φωλιά, ενώ όλα τ' άλλα πάνω στα σύρματα έτοιμα ήσαν για πιο θερμά ήδη ν' αναχωρήσουνε μέρη.

— Ακόμη —

— Παιδάκια που παίζουν στο δωμάτιό τους κλοτσώντας την μπάλα σιγά, πολύ σιγά, γιατί η μαμά τους τους είπε πως οι δίπλα έχουνε πένθος.

— Μπαλκόνια αντικριστά, σε σπίτια επαρχιακής πόλεως του εξήντα, όπου δυο φιλενάδες και συμμαθήτριες — χαμένες οπωσδήποτε τώρα — αλληλοπετούσανε άνθη.

— Πρόχωμα εγκαταλειμμένο, παλαιού μέσα στο σούρουπο αργιλουργείου, που ανέβαιναν κάποτε και έκαναν κρυφά τις συνηννήσεις τους ψυχραμένων συγγενών τα παιδιά.

— Δάκρυ κρυφό από προσβολή.

— Ανεμόπτερο σε όνειρο γυναίκας.

— Ποδήλατο μικρού που μεγάλωσε, στην πίσω μάντρα, στ' άχρηστα, αφημένο.

— «Ψαροπούλα» που περνάει από μπροστά μας, στο βάθος της θάλασσας, μεσημέρι κυριακάτικο Ιουλίου, με σημαίες και χρωματιστή ριγέ τέντα, και το παιδάκι του φαρά από κάτω να διαβάζει ξαπλωμένο παραμύθια ή κόμικς και, ύστερα από χρόνια, ξαναφέρνοντας στο νου πάλι την εικόνα, έκπληκτοι να συνειδητοποιούμε ότι η ψαροπούλα δεν ήταν, παρά στο όνειρό μας, γυναίκα.

— Μάτια γυναίκας που κλείνουν, για να σου δείξουν ότι ήρθε η ώρα να τα φιλήσεις.

— Επίσης —

— Δυο παιδάκια, παραμονή Χριστουγέννων, που λένε τα κάλαντα στον τάφο του πατέρα τους.

— Ένας διαφευσμένος τενόρος που τραγουδάει μόνος μέσα σε ένα εγκαταλειμμένο από χρόνια πριονιστήριο.

— Το γαμπριάτικο κοστούμι του χαμένου πρόωρα αδελφού μας, με λίγο ρύζι στις τσέπες τις ραφές και λεκέδες από κερί στο μανίκι.

— Το κασετόφωνο του συντριμμένου αυτοκινήτου ύστερα από θανατηφόρο τροχαίο, που εξακολουθεί να παίζει ενώ μόλις πριν λίγο τα ασθενοφόρα περισυνέλεξαν τέσσερα διαλυμένα κορμιά.

— Η μουσική που ακούμε μέσα μας ύστερα από δυνατό πένθος και καταλαβαίνουμε έτσι ότι σιγά σιγά ξαναβγαίνουμε στα ξέφωτα.

— Η μακρινή τρυφερότητα του αποχαιρετιστήριου φιλιού γονιών, που περίμεναν να μεγαλώσουν τα παιδιά τους για να χωρίσουν.

— Τα κοριτσάκια εκείνα στη φωτογραφία του 1948, που τα μισά ήταν με τα μαλλάκια τους κανονικά και τα άλλα μισά κουρεμένα με την φιλή, για να δηλώνεται έτσι ότι ήταν ορφανά.

— Ο πανύψηλος εκείνος άντρας με τα γένια, ντυμένος μαχητής του ΕΛΑΣ κατά τα χρόνια της μεταπολίτευσης, που αντί για όπλο κρατούσε στα χέρια του ένα καθρόνι πουλώντας λαχεία.

— Η θρυλική αντάρτισσα της γνωστής φωτογραφίας με το οπλοπολυβόλο στον ώμο και τα μαύρα μακριά μαλλιά για τα οποία γράφτηκε και το περιβόητο τραγούδι «μαύρα μαλλιά / μαλλιά κοράκου χρώμα / τα 'παιρνε ο αγέρας πάντα στα ξερβάρια», ηλικιωμένη πλέον, συρρικνωμένη και με κατάσπρη την κεφαλή, διστακτικά να μπαίνει στα γραφεία του ΙΚΑ για να της μετρήσουν τα ένσημα, μήπως και βγάλει μια κάποια συνταξούλα.

— Οι δυο εκείνοι άγνωστοι, όπου κάτω απ' τη μαρκίζα, συνειδητοποιώντας ότι η ξαφνική μπόρα δεν πρόκειται σύντομα να σταματήσει, άρχισαν δειλά δειλά να πιάνουν την κουβέντα.

— Και η στερνή στιγμή της ζωής μας, τέλος, που καθώς θα φεύγουμε έχοντας αφήσει, αν και δίπλα μας, πολύ μακριά φίλους και συγγενείς, από τα βουνά ή τη θάλασσα πέρα, κάποιος θα προβάλει, που όμως δεν θα προφτάσουμε, δεν θα προφτάσουμε να δούμε ποιος είναι.